

NIEUWE KEVERDIJKSE POLDER (OOST) (215 ha) Broedvogelonderzoek 2018

Broedvogelinventarisatie Randgebieden van het Naardermeer 2018

Carel de Vink

Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. Rapport nr. 275

M.m.v. SOVON BPM autoclustering Plot 50508

In opdracht van Natuurmonumenten

INHOUD

<i>Inleiding en werkwijze</i>	blz. 3
NIEUWE KEVERDIJKSE POLDER (OOST)	blz. 4
DE INVENTARISATIES	blz. 7
BROEDVOGELS	blz. 10
INTERPRETATIE EN DISCUSSIE	blz. 10
DE SOORTEN	blz. 11
VERGELIJKING <i>HILVERSUMSE BOVENMEENT</i>	
– <i>NIEUWE KEVERDIJKSE POLDER (OOST)</i>	blz. 38
VERGELIJKING <i>MET OUDERE GEGEVENS</i>	blz. 42
AANBEVELINGEN	blz. 47
BRONVERMELDING	blz. 48
SUPPLEMENT	blz. 49

Broedvogelinventarisatie Randgebieden van het Naardermeer 2018

Inleiding en werkwijze

Het 'historische' natuurgebied Het Naardermeer (1906) kent een centraal gedeelte, gelegen binnen een ringdijk en doorsneden door de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort. Daarbuiten ligt een belangrijke 'schil' van (deels voormalig) agrarisch land, dat tamelijk recent door Natuurmonumenten (NM) is verworven en in toenemende mate wordt omgezet in ruige natuur en zogenoemde 'natuurontwikkelingsgebieden'. Bij dat laatste wordt door middel van vergraving en vernatting in dit geval gestreefd naar moerasvorming. Dit speelt in dit buitengebied sinds ongeveer de millenniumwisseling, waarbij de 'Bovenmeent' als eerste op de schop ging.

Op verzoek van Natuurmonumenten heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken in het voorjaar van 2018 een tweetal gebieden uit de zuidwestzone rond het Naardermeer onderzocht op de daar voorkomende broedvogels. Het meest zuidelijke gebied, bij Sovon bekend als 'Melkmeent', maar algemeen onder de noemer Hilversumse Bovenmeent (in dit verslag veelvuldig verkort tot 'Bovenmeent'), wordt begrensd door de Karnemelksloot aan de zuidzijde, door een aangrenzend, min of meer soortgelijk gebied aan de oostzijde, door de 's-Gravelandse Vaart aan de westzijde en door de Nieuwe Keverdijkse Polder aan de noordkant. Van het 'echte' Naardermeer is het gebied gescheiden door de ringdijk, de Meerkade. Zoals de gebruikelijke naam weergeeft, valt dit gedeelte onder de Gemeente Hilversum. Aansluiting met het naburige moerasland van de Ankeveense Plassen is in 2013 gerealiseerd door de aanleg van een natuurpassage (de Faunapassage) onder de N 236.

Dit verslag betreft het tweede, door ons onderzochte gebied: de Nieuwe Keverdijkse Polder Oost, begrensd door dezelfde Vaart, de genoemde ringdijk en in het westen door de geasfalteerde weg, de Keverdijk. Dit gebied valt onder de gemeente Weesp. Door de voorkeur van Weesp om te zijner tijd op te gaan in de gemeente Amsterdam, komt de hoofdstad wel erg dichtbij. Niet alleen door de spoorverbinding en de 300 m van de noordkant liggende A1, beide intensief gebruikt als verbindingssaders met Mokum. Aanleiding tot het verzoek van Natuurmonumenten om ook dit gebied te verkennen, vormen de plannen voor een natuurpassage onder de spoordijk door. In dit verslag gaat het dus om dit tweede gebied, gewoonlijk vermeld als 'Keverdijkse Polder' of kortweg 'Keverdijk'.

De omvang van dit tweede gebied (215 ha) gaf aanleiding tot het werken met een tweedeling: Noord (119 ha) en Zuid (96 ha.). Als grens tussen beide componenten werd door ons de spoorlijn gehanteerd. Zo ontstonden twee gebieden van elk ongeveer 100 ha. In de verslaglegging worden beide delen samengevoegd.

Uitgangspunt was de invoer via tablets in het BMP-programma van Sovon, waarbij door middel van autoclustering de ingevoerde losse waarnemingen werden herleid tot geldige territoria. Voor enkele soorten leidde dat tot, naar ons inzicht, te lage aantallen. Deels ook doordat we de vogels van de aangrenzende gebieden (Laarzenpad, broekbossen van het aangrenzende binnenste deel van het Naardermeer) niet of heel conservatief hebben meegenomen. Aan te nemen valt dat bijvoorbeeld winterkoningen uit de broekbossen een deel van het aangrenzende rietland of de ruigte aan de overkant van de sloot beschouwd hebben als deel van hun territorium en daar het voedsel voor hun jongen zochten. De erven van de woningen zijn wel meegenomen, maar daar niet alle bewoners konden worden bezocht, zullen we territoria van bijvoorbeeld de boerenzwaluw hebben gemist.

Dat het vrijwel onmogelijk is om tot een 100 procent inventarisatie te komen, bleek wel uit het feit dat na de officiële peilingen er alsnog bewijs geleverd werd voor een broedgeval van de kerkuil, terwijl bewoners ons wisten te melden dat we 250 m verderop een langdurig aanwezig exemplaar

van deze soort gemist hadden. Navraag leverde zelfs een broedgeval in een schuur van de naburige woonboerderij op. Toch menen we een goed beeld te kunnen leveren van wat er in genoemde terreinen als broedvogel, dan wel als mogelijk broedende soort, aanwezig was. Algemeen gesteld, was de waterstand voor steltlopers te hoog. Deze kwamen pas in de extreem droge periode na half juni de gebieden bezoeken. In de loop van juli vielen zelfs enkele plassen geheel droog, waardoor tureluurs en grutto's opnieuw hun heil elders zochten.

Er werd gewerkt in tweetallen; enkele malen door enkelingen of een drietal. Het merendeel van de bezoeken vond plaats rond zonsopkomst. Deze werden aangevuld met enkele rondes midden op de dag en in de late avond/vroege nacht. Door de omvang en terreingesteldheid vormden deze gebieden een flinke uitdaging. Gelukkig was het animo en de trouw onder de deelnemers groot. Uiteindelijk heeft een team van maar liefst 16 vogelaars de klus geklaard. Aanvullende gegevens werden verkregen van omwonenden, vogelaars die het gebied regelmatig bezoeken, via internet (waarneming.nl) en niet te vergeten medewerkers van Natuurmonumenten. Deze laatste hielpen ons met het uitzetten van bruikbare en (meestal) veilige routes. Om een grotere dekking te bereiken hebben we zelf de aangegeven routes nog lichtelijk uitgebreid, wat soms tot verrassingen leidde: een nat pak...

De verslaglegging geschiedt in twee afzonderlijke verslagen: De Hilversumse Bovenmeent apart van De Nieuwe Keverdijkse Polder (Oost). In beide verslagen zullen we, voor zover mogelijk is, een vergelijking trekken met oudere gegevens. Namens Natuurmonumenten leverden Luc Hoogenstein en Kelly Meulenkamp advies, vergunningen en aanvullende informatie.

Rest ons het uitspreken van dank naar de medewerkers van Natuurmonumenten, de 'tellers' van de Vogelwerkgroep en anderen die aanvullende informatie verschafte, en de wens dat de totale randzone van Het Naardermeer voor vogels een oase van veiligheid en kansen zal blijven.

Kaart van het telgebied (hier met stip van de zomertaling)(Sovon) en gebiedskaart Naardermeer (NM)

NIEUWE KEVERDIJKSE POLDER (OOST):

De Nieuwe Keverdijkse Polder telt een westelijk deel, dat wordt doorsneden door de 'Gooiboog', een spoorlijn die Weesp met Almere verbindt. Dat gedeelte heeft een agrarische bestemming. Het

oostelijk deel is bezit van Natuurmonumenten en geldt als doelgebied voor natuurontwikkeling: landbouwgrond wordt omgezet in 'nieuwe natuur'. Als buffer voor Het Naardermeer en als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) tussen de Gooise heidevelden en bossen en de Randmeren heeft het de bestemming gekregen als natte natuur (moerasweiden, half natuurlijk grasland, rietmoeras, natuurlijke moerasbosontwikkeling, struweel) en bloemrijke weiden, met als kenmerk een grote soortenrijkdom aan weidevogels.

Het gebied grenst in het oosten en noorden aan het kerngebied van Het Naardermeer, omzoomd door de ringdijk (Meerkade), in het westen aan de geasfalteerde, en voor aanpalende bewoning benutte Keverdijk, in het zuiden aan het Kreugerlaantje en aan het einde daarvan aan de Hilversumse Bovenmeent. Zoals in de inleiding vermeld, behoort deze polder bij het grondgebied van Weesp. Dwars door het terrein loopt de al eerder genoemde spoordijk. Onze telling is van belang in verband met de geplande natuurpassage onder deze spoordijk door. Met deze ingreep samengaan, zou Natuurmonumenten mogelijk wat aanpassingen in het terrein willen realiseren. De invloed hiervan op de vogelstand is daarbij een zwaarwegende factor.

Het terrein valt in twee duidelijk te onderscheiden delen uiteen: het noordelijke deel is aanzienlijk natter, het zuidelijk deel meer verruigd. In beide gebiedsdelen vindt begrazing plaats. Galloways (in beide een twintigtal), in het noordelijk deel ook nog ongeveer 15 melkkoeien. Dat noordelijk deel kent nog enkele hooiweiden, die in de loop van de late lente/vroege zomer gemaaid worden. Binnen het gebied staan twee woonboerderijen. Net over de geasfalteerde dijk staan drie boerderijen en tweemaal een woonhuis. Een van de woonboerderijen binnen het gebied werd dit voorjaar grondig verbouwd. Dit tot ongenoegen van een ter plekke aanwezige kerkuil... Aan de rand van 'Noord' en deels dwars door 'Zuid' loopt een deel van de populaire wandelroute 'Rondje Naardermeer'. Van de wandelaars hadden wij weinig hinder. Vermoedelijk geldt dat, mits wandelaars zich aan de aangegeven route houden, ook voor de fauna van beide delen.

In het noordelijk deel bevindt zich een groot aantal kleine plasjes met brede rietzomen. Tussen genoemde plassen strekken zich rietvelden uit; dicht bij het spoor is dat een veld met pitrus en veel distels. Echt open water beslaat misschien maar een vijfde deel van het gebied, waarbij een deel 's zomers droog kan vallen. Zeker het dubbele is rietland of ruig grasland. Voor een groot deel niet bepaald bloemrijk. Dan is er tegen de ringdijk en gedeelte tamelijk eentonig grasland, met lage begroeiing, waarvan alleen enkele kieviten weten te profiteren. Ook daar troffen we weinig kruidenrijkdom aan. Wel lopen door dit deel enkele sloten vol riet en dus rietvogels. Aan de oostkant ligt een grondhoop die wat meer bloeiende planten herbergt. Langs de Meerkade staan wat rijen bomen, meest (knot) wilgen, elzen en essen, de laatste deels aangetast door de beruchte schimmelziekte. Verder staan verspreid in het veld wat groepjes bomen. Rond de plasjes vinden we her en der wat struikgewas. Alleen langs de Meerkade bevindt zich hier en daar een kleine strook met wat meer botanische rijkdom: moerasvaren, moeraskartelblad, koekoeksbloem, wateraardbei, ratelaar en rietorchis. Met name de distelvelden en plaatselijk de rolklavers lokken insecten. Ook libellen zijn goed vertegenwoordigd. Toch konden we de boomvalk niet vaak verwelkomen...

Het zuidelijk gedeelte telt enkele kleine plassen (nog geen 10%), maar kent wel een hoge grondwaterstand, waardoor ook dit deel rijk is aan riet, zeggen, lisdodden en dergelijke. De meeste bloei treffen we langs het door dit gebied lopende, populaire wandelpad: Rondje Naardermeer. (In het noordgedeelte voert dat langs de rand, hier kruist het voor een deel door het terrein). Er liggen nog enkele oude bunkers. Daar is de bodem wat hoger. Vrijwel het gehele gebied bestaat uit ruigte, nat, halfnat en enigszins droog. In een deel dat grenst aan de woningen langs het Kreugerlaantje, wordt in de loop van juni gehooid. Verspreid komen wat lage boompjes voor; echte struweelzones ontbreken. Wel hebben de woonboerderijen tuinen met behoorlijk wat struweel en bomen. Er is

zelfs een kleine boomgaard, vlakbij de werkschuur van Natuurmonumenten. Zoals aangegeven, hebben we de broedvogels van deze woonzone geprobeerd mee te nemen in het verslag. Merel, huismus, spreeuw, boeren- en huiszwaluw zijn de voornaamste. Maar ook enkele zangertjes, de torenvalk en de kerkuil.

De spoordijk kent geen broedvogels, wel de aan beide kanten erlangs lopende sloten. In het zuidelijk deel staan enkele hoogspanningsmasten. In voorbije jaren hebben daar zwarte kraai en torenvalk op gebroed. Twee met veel publieksaandacht geplaatste kunstnesten voor de visarend hebben tot nu toe alleen belangstelling gekregen van de nijlgans. Op de genoemde werkschuur bevindt zich een kunstnest voor de ooievaar. Eveneens tot nu toe ongebruikt door de doelsoort. In deze schuur bevindt zich een nestkast, die al jarenlang spanningen veroorzaakt tussen de torenvalk en de holenduif; dit jaar (en misschien al eerder) ook de kerkuil... De ernaast gelegen boerderij is enkele jaren terug vervangen door een forse nieuwbouwwoning. Die biedt weinig ruimte voor zwaluwen, mussen en dergelijke.

Routeschema's; beide werden verder uitgebreid: in Noord en in Zuid aan de zuidoostkant.

A. DE INVENTARISATIES

Er werd een verkenningsronde gehouden op 3 maart, onder leiding van Luc Hoogenstein (NM). Deze vond plaats in de korte, maar heftige vorstperiode, die onder de watersnippen, waterrallen, ijsvogels en roerdampen een ware slachting aanrichtte. Watersnip, roerdomp, waterral en houtsnip lieten zich bij deze verkenning (nog) zien. Evenals een wintergast als de waterpieper. Ree, haas en via zijn uitwerpselen de vos, lieten zich in vrijwel ieder bezoek bewonderen. Ook bij deze voorverkenning.

Om thuis te raken in de wat lastiger gedeeltes van de noordelijke sector, was Kelly Meulenkamp (NM) genegen een tweetal extra verkenningen van de route in te lassen. De eerste keer met Ellen de Moel erbij, beide malen met Carel de Vink, die de routegegevens doorspeelde naar de overige tellers.

Gaandeweg werden alle paden droger en daarmee beter begaanbaar. Vooral de eerste inventarisatierondes vergden oplettendheid, creativiteit en durf...

Het team van de Vogelwerkgroep bestond uit de volgende personen: Juun de Boer, Han Dijkers, Koos Koopmans, Arda van der Lee, Ellen de Moel, Jan Mooij, Sandra Nikkessen, Dirk Prop, Soysal Selahattin, Piet Spoorenberg, Carel de Vink, Hugo Weenen, Frits Wolfswinkel.

Hulde voor het trotseren van lastig begaanbare gedeelten, spinrag, knutten, onverwachte sloten, enz., enz. En vooral in het begin: het inschatten van de juiste routes over onbegaanbaar ogend terrein. En later het 'waden' door hoge begroeiing, nat van de dauw.

Globaal gesteld werd het noordelijk deel (verder 'Keverdijk Noord' of 'Noord') op donderdagen geteld; het zuidelijke ('Keverdijk Zuid' of 'Zuid') op zaterdag.

Verkenningronde: 3 maart, beide delen overdag.

29 maart Noord, zon-op	24 mei Noord, vroege ochtend
31 maart Zuid, zon-op	26 mei Zuid, vroege ochtend
9 april Noord, nacht	4 juni Noord, nacht
12 april Noord, zon-op	7 juni Noord, vroege ochtend
14 april Zuid, zon-op	9 juni Zuid, vroege ochtend
26 april Noord, zon-op	21 juni Noord, middag
28 april Zuid, zon-op	23 juni Zuid, middag
10 mei Noord, zon-op	5 juli, Noord, nacht
12 mei Zuid, zon-op	7 juli Zuid, nacht

Daarnaast werden de routes in 'Noord' extra verkend op 26 maart en 16 april. Aanvullende gegevens werden verkregen uit fietstochten langs het gebied op andere dagen, ook na half juli.

Begin van een nachttelling

Verrassingen en twijfelgevallen

Het laat zich altijd moeilijk voorspellen hoe een inventarisatie gaat verlopen. Het weer was keer op keer gunstig. Slechts eenmaal werd een geplande verkenningronde uitgesteld door het uitvallen van een medeteller. Dat betrof een nachtelijke telling, die niet veilig geacht werd om in je eentje te doen. Overigens was de terreingesteldheid in Zuid in de eerste twee maanden te drassig om er veilig alleen in te gaan. Voorkeur was altijd om met meerdere personen te tellen, want wat de een mist, ziet of hoort de ander. Door omstandigheden was alleen tellen soms onvermijdelijk. Dat gebeurde dan door een ervaren teller.

Er waren tegenvallers. Met name de roerdomp, nog wel bij de eerste twee verkenningen present, liet zich niet horen of zien in de 'Keverdijkse Polder'. Ook de 'oogst' aan ralachtigen was niet groot. Vreemd genoeg hoorden we de waterral vaker overdag dan in het donker. Was in de vorstperiode op 3 maart de houtsnip nog present, ook deze soort ontbrak vervolgens.

Is de begroeiing te ruig, was het water te hoog? In ieder geval lieten de weidevogels (tureluur, kievit, maar ook zomertaling) het behoorlijk afweten. De zomertaling ontbrak aanvankelijk zelfs vrijwel geheel. De kleine plevier was een lastig vast te stellen soort als broedvogel. Boomvalk en torenvalk hadden een slecht seizoen, waarover later meer.

Daar stond tegenover dat er opvallend veel koekoeken werden gesignaleerd. Soms wel vier roepende mannetjes tegelijk. Maar wat moeten we denken van de in 'Zuid' afwezige kraakeend? Hebben er nu 1 of 2 paartjes bruine kiekendieven een territorium gehad? Zijn al die zingende bosrietzangers van begin mei stilgevallen, zodra er genesteld werd, of was een deel nog op doortrek? Zo stapelden de vragen zich op. Soms, zoals in het geval van de kerkuil, ontstond pas na afloop van de inventarisatierondes duidelijkheid.

Een uitgesproken verrassing was de aanwezigheid van een vrouwelijk woudaapje op 5 juli in 'Keverdijk Noord'. Er zijn geen aanwijzingen dat er sprake was van een broedgeval. Volgens de normering van Sovon is er evenwel sprake van een geldig territorium. Iets wat wij niet durfden concluderen...

Zoogdieren en andere

Naast vogels werden ook hazen, reeën en dergelijke geregistreerd. Beide soorten lieten zich met grote regelmaat zien, maar nooit in grote aantallen. Verspreid over de telrondes telden we 30 individuen van het ree en 9 hazen. Voor een groot deel zal het daarbij om dezelfde exemplaren gaan. Een bijna zwarte reebok werd tweemaal gezien. De ringslang werd eenmalig op de Meerkade bij Noord gezien: een dood exemplaar van plm. 45 cm. Sporen verrieden de aanwezigheid van vossen in beide gebieden. Op 7 juli werd een bijna volgroeid exemplaar gezien in Zuid. Molshopen maakten de aanwezigheid van mollen zichtbaar. Van muizen en kleine marterachtigen hebben we geen spoor gevonden. Groene kikker, heikikker en veenmol maakten hun aanwezigheid luidkeels kenbaar. Zoals hierboven al vermeld, waren knutten (maar ook steekmug en daas) dol op ons, terwijl enkele vlindersoorten (atalanta, groot en klein koolwitje, citroen- en distelvlinder, bruin zandoogje en wat dikkopjes) de bloemen met hun bezoek vereerden. Diverse soorten libellen vlogen rond. Vleermuis en konijn ontbraken, al liep er bij de werkschuur aan de Kreugerlaan af en toe een zwart tam konijn rond. In die categorie horen ook de runderen thuis,

De rijkdom aan planten was beperkt. In sloten wat krabbenscheer, zwanenbloem, waterviolier en kikkerbeet. Op open water waterlelie. Hier en daar lisdodde en gele lis langs de overs. Verder vooral soorten distel, grassen en russen, riet, klaver en rolklaver. In zowel Noord als Zuid een strook met duidelijk op orchideeën en andere soorten van nat en schraal grasland gericht beheer (zie boven).

Passanten

Naast de hierna te behandelen aanwezige broedvogels, waren er soorten die zich met enige regelmaat lieten zien. Het gebied is populair bij foeragerende lepelaars, blauwe reiger, grote zilverreiger, buizerd, grote bonte specht en gierzwaluw. Na het broedseizoen ook bij grutto, witgat, oeverloper en dergelijke. Ooievaars werden wel vliegend, niet foeragerend gezien. De aalscholvers uit de nabije kolonie visten in beperkte mate in de open plassen. De purperreiger (met 65 paar in het Naardermeer present, meded. NM) kwam in nog geringer aantal het terrein benutten. Een kortstondige gast was de cetti's zanger die gedurende drie dagen net ten zuiden van De Visserij in ons gebied werd gehoord, overigens gelijktijdig met een exemplaar dat langer aanwezig bleef bij De Machine. Nabij De Visserij riep in april een porseleinhoen in Noord. Een paartje gele kwikstaarten dat op 16 april tussen de galloways in Noord liep, werd niet meer teruggezien. Ten slotte werd diverse malen melding gemaakt van een wespendif en een havik, die rond de spoorlijn uit het Naardermeer opstegen en over de polder cirkelden of er voor paniek zorgden.

Met name voor diverse soorten eenden en steltlopers is het gebied door zijn natte delen interessant kort voor en pal na het broedseizoen. In het verleden werden dan ook zeldzaamheden als steltkluut, poelruiter, kleine geelpootruiter en van de zangertjes de waterrietzanger gemeld. Verleden jaar bood het noordelijk deel geruime tijd een geschikt jachtgebied aan een slangenarend, die meer ringslangen wist te ontdekken dan wij. Naast de te vermelden broedvogels en voormalige broedvogels geven ook deze passanten aan dat 'nieuwe natuurontwikkeling' voor vogels een dankbare leefomgeving kan scheppen.

Vroege ochtend in 'Noord'

B. BROEDVOGELS

De omstandigheden

Kort samengevat: het gebied was in het begin zeer nat door hoog gehouden waterstand en enkele malen kortstondige, maar hevige regenval. Verder verliep de lente in grote lijnen droog en warm met zeer veel zon. Daardoor trad verdroging op. De vogelbevolking had aanvankelijk te maken met veel plas-dras, later met droge gras- en rietvelden. Diepere plassen bleven nat, ondiepe vielen begin juli droog. De invloed hiervan laat zich aftekenen door de tabellen van eerdere inventarisaties te plaatsen naast de resultaten van deze inventarisatie. Er was voldoende rust gewaarborgd door de toegangsbepalingen. Toch werd door wandelaars in Zuid meermalen afgeweken van de aangegeven

route, vooral in de richting van de bunkers, waar een pad werd vrijgehouden door het te maaien. In Noord zorgde de verbouwing van de kleine woonboerderij voor onrust. Bij de vroege en nachttellingen waren de wegwerkzaamheden aan de provinciale weg hinderlijk door het lawaai. Deze duurden tot ver in mei en zullen ook invloed gehad hebben op de vogelbevolking.

Door de aangedragen routes (NM) aan te vullen met door onszelf voorzichtig verkende trajecten, werd de dekkinggraad uiteindelijk aanzienlijk vergroot. De toegankelijkheid van beide delen was dusdanig, dat we ongeveer 20 procent van het gebied niet in konden. Voor een deel lieten de daar aanwezige vogels zich toch wel horen of zien, maar we zullen niet alles hebben kunnen traceren.

C. INTERPRETATIE EN DISCUSSIE

De door Sovon ontwikkelde BMP-methode bood door autoclustering de helpende hand bij de interpretatie van onze waarnemingen. Daarbij blijft een persoonlijk aspect een rol spelen. Wat te doen bij een Kievit die onzichtbare jongen waarschuwt? Noteer je dan code 7 (alarmeren, waaks gedrag) of code 14 (donsjongen)? Voor de zwaarte in de uiteindelijke weging maakt dat nogal verschil. Hoe beoordeel je een torenvalk die een indringer verjaagt? Is dat code 1 (individu) of 7 (waaks gedrag)? Lastiger was het invoeren van onduidelijk samengestelde groepen. Zaten in die groep van 14 bergeenden, die min of meer paarsgewijs samenschoolden, nu wel 7 paartjes (code 3) of ging het om losse individuen (C1)? Nog moeilijker wordt het wanneer Sovon meerdere waarnemingen eist, terwijl een vogel zonder mededingers (dodaars? Viel binnen de datumgrens, dus telde toch mee...) misschien helemaal geen reden heeft om van zich te laten horen, maar er (misschien) wel al die tijd was! We hebben in zeer behoudende mate losse waarnemingen gemeend te moeten toevoegen, bijvoorbeeld van betrouwbare vogelaars en hun meldingen op waarneming.nl. Dat dit toch niet altijd meer duidelijkheid biedt of tot een hogere inschatting komt, blijkt uit bijvoorbeeld de eerder genoemde aanwezigheid van de cetti's zanger in 'Keverdijk Noord'. In doorsnee zijn we met Sovon meegegaan in hun kritische benadering. Al doet dat soms zeer: een (naast bij een boerderij net buiten Noord) enige tijd aanwezige spotvogel in het struweel, zong net te kort om de datumgrens te halen. Had die nou maar een dag langer volgehouden! Daarmee komen we op een ander aspect van de interpretatie. Niet alle territoriaal aanwezige vogels zullen erin geslaagd zijn om werkelijk te broeden. Toch wordt ook hun een geldig territorium toegekend. Kortom: onze telresultaten geven een stevige indicatie van in broedtijd aanwezige zekere en mogelijke broedvogels, los van de door hen bereikte resultaten.

D. DE SOORTEN

OVERZICHT VAN HET AANTAL TERRITORIA

SOORT:	AANTAL	SOORT	AANTAL
Grauwe gans	70	Boerenwaluw	9
Soepgans	1	Huiswaluw	18
Knobbelzwaan	2	Fitis	10
Nijlgans	3	Tjiftjaf	5
Bergeend	5	Rietzanger	124
Zomertaling	1	Kleine karekiet	134

SOORT:	AANTAL	SOORT	AANTAL
Slobeend	2	Bosrietzanger	36
Krakeend	10	Spotvogel	7
Wilde eend	41	Sprinkhaanzanger	27
Soepeend	1	Snor	29
Wintertaling	1	Zwartkop	6
Kuifeend	3	Tuinfluit	10
Dodaars	1	Braamsluiper	1
Fuut	1	Grasmus	14
Woudaap	1	Winterkoning	26
Bruine kiekendief	2	Boomkruiper	3
Waterral	10	Spreeuw	6
Waterhoen	3	Merel	18
Meerkoet	27	Zanglijster	1
Kluut	1	Grauwe vliegenvanger	1
Kievit	6	Roodborst	2
Kleine plevier	1	Blauwborst	45
Tureluur	3	Roodborsttapuit	19
Holenduif	2	Huisemus	31
Houtduif	4	Heggenmus	3
Koekoek	6	Witte kwikstaart	10
Kerkuil	2	Graspieper	2
Kleine bonte specht	1	Boompieper	2
Grote bonte specht	1	Vink	12
Torenavalk	3	Goudvink	2
Zwarte kraai	4	Groenling	5
Pimpelmees	7	Kneu	1
Koolmees	14	Putter	13
Baardman	1	Rietgors	75

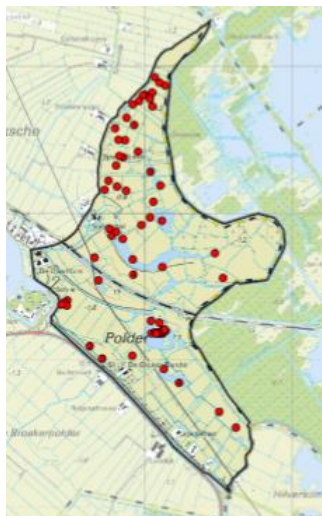
Voor alle duidelijkheid vermelden we dat het hier gaat om waargenomen territoria, wat iets anders kan zijn dan daadwerkelijke broedgevallen. Zo waren aanvankelijk twee paartjes van de bruine kiekendief actief, een in Noord en een in Zuid. Uiteindelijk is alleen in Noord gebroed. Het tweede paar lijkt te zijn verhuisd naar het kerngedeelte van het Naardermeer. Een soort als de kleine bonte specht zal vermoedelijk ook achter de ringdijk in een van de moerasbossen gebroed hebben. Maar het is niet ondenkbaar dat er gebruik gemaakt werd van de boomsingels langs deze dijk, de Meerkade. Daarmee zou dan net binnen ons onderzoeksgebied gebroed zijn. De kaart gaat uit van de laatste optie, op grond van onze waarnemingen. Zie verder ook de toelichting bij de diverse soorten.

Verderop komen we met een vergelijkende tabel met de Hilversumse Bovenmeent en met een overzicht van de aantallen, in vergelijking tot oudere onderzoeksresultaten.

De kleine karekiet is de talrijkste broedvogel in de 'Keverdijk'.

SOORTBESPREKING:

1. Grauwe gans (plm. 70)

Deze soort was massaal present. Zoals eerder aangegeven hebben we geprobeerd reële inschattingen te maken van territoriale paren. Door toevloed van elders gaven de jonge vogels geen duidelijke indicatie van het broedresultaat. Voor een deel bevonden nesten zich in ontoegankelijke delen van het terrein. Dat zal ook het streven om aantallen te reguleren beïnvloed hebben. De toename in vergelijking met voorgaande onderzoeken is enorm (zie tabel onder F).

2. Soepgans (1)

Minstens 1 paar bestond uit een mengpaar van een grauwe gans met een hybride (grauwe x parkgans). Jongen van dit paar hebben we niet gezien. In de loop van het seizoen verscheen er af en toe nog wel eens een gans met hybride kenmerken, maar deze bleven ongepaard.

3. Knobbelzwaan (2)

In Noord en Zuid waren aanvankelijk meerdere knobbelzwanen present. Uiteindelijk zijn twee paartjes 'blijven hangen'. Jongen hebben we niet gezien. Speelt predatie hier een rol? In de loop der jaren zijn de aantallen stapsgewijs afgenomen van 4 naar 2.

4. Nijlgans (3)

Slechts 1 paartje wist jongen groot te brengen: 8 stuks. Waarbij het opvallende was, dat er slechts 1 oudervogel met de pullen optrok. Een (ander?) paar heeft geprobeerd tot broeden te komen op een van beide oude kunstnesten op een van de hoogspanningsmasten, bedoeld voor de visarend. We waren er getuige van dat hun nest werd leeggeroofd door twee zwarte kraaien die de uitvallen van het ouderpaar behendig wisten te ontwijken. In voorgaande onderzoeken werd melding gemaakt van steeds 1 paar.

5. Bergeend (5)

Ofschoon we meermalen oudervogels met pulletjes zagen, hebben we geen volgroeide jongen waargenomen. Waken de ouders met hun telgen uit naar het centrale Naardermeer of het gebied van de Ankeveense Plassen? Of zijn alle jongen gepredeerd? Beide voorgaande verslagen melden slechts 2 broedparen.

6. Zomertaling (1)

RODE LIJST: bedreigd

Deze soort laat een gestage terugloop zien. Na aanwezigheid van enkele paartjes en ongepaarde mannetjes leek 1 paar blijvend aanwezig. Er werden geen jongen gezien. Ook voorgaande onderzoeken wezen op lage presentie (zie tabel onder F).

7. Slobeend (2)

RODE LIJST: kwetsbaar

Flinke groepen foeragerende slobbeenden maakten het lastig om er de eventuele broedparen uit te filteren. Ook na het broedseizoen liepen de aantallen in de nat gebleven plassen weer op. Jongen werden niet gezien.

8. Krakeend (10)

Evenals bij de andere eendensoorten konden vooral in het begin van het broedseizoen en na afloop daarvan de aantallen bij deze soort flink oplopen. We komen uit op 10 territoria. Over broedsucces valt weinig te zeggen. De aantallen in dit gebied stijgen gestaag (zie tabel onder F). Ook landelijk zit de krakeend in de lift.

9. Wilde eend (41)

Het viel ook bij de wilde eend niet mee om vast te stellen om hoeveel broedparen het ging. Hier bleek het nut van de richtlijn om grotere groepen te negeren en ons te richten op paren, ruziënde drietallen (2 man om 1 vrouw) en waakzame woerden. Er werden redelijk veel pullen gezien. In 2005 werden 90 broedparen geteld. Ook landelijk wordt afname gemeld.

10. Soepeend (1)

De verzamelnaam voor onzuivere eendenrassen (gewoonlijk wilde eend x gedomesticeerde vormen). Er was sprake van 1 mengpaar 'soep'- met wilde eend.

11. Wintertaling (1)

RODE LIJST: kwetsbaar

Zoals bij alle soorten eenden lagen de aantallen vaak hoger dan het uiteindelijk vastgestelde aantal territoria. Bij de wintertaling ging het om ten minste 1 territorium.

12. Kuifeend (3)

Uit niet eens zo heel veel aanwezige kuifeenden leken zich drie blijvende paren te hebben gevormd. De jongen van de kuifeend kwamen dit jaar pas half juli in beeld, ruim 3 weken later dan gebruikelijk en daardoor na onze laatste officiële ronde. Tot in augustus verschenen er opnieuw pasgeboren kuifeendjes. In 2005 ging het om 6 paren, in 2014 om slechts 1.

13. Dodaars (1)

Hoewel deze soort leek te ontbreken, klonk er laat in het seizoen de territoriumroep in Zuid: goed voor 1 geldig territorium.

14. Fuut (1)

Bij alle bezoeken zagen we een actief baltsend of foeragerend paar. Nestelen noch jonge futen werden waargenomen. Maar futen kunnen tot ver in de zomer alsnog aan een broedsel beginnen. Mogelijk is er na het inventariseren gebroed. Eind juli leek er slechts 1 exemplaar aanwezig. Zat diens partner toen op het nest? Voorgaande verslagen meldden ook 1 paar.

15. Woudaap (1)

RODE LIJST: ernstig bedreigd

Van de talrijk aanwezige reigers (grote zilver, purper en blauwe) en lepelaars hoefden we geen broedgevallen te verwachten. Deze broeden elders. De roerdomp liet het na duidelijke presentie in het winterseizoen hier nu geheel afweten. Maar de aanwezigheid van een vrouwelijk woudaapje (eenmalige waarneming bij een nachttelling) leidt tot 1 territorium.

16. Bruine kiekendief (2)

Van de aanwezige bruine kiekendieven zal 1 paar (net als in 2014) in het centrale deel van het Naardermeer gebroed hebben; hun territorium zal voor voedsel deels in Zuid gelegen hebben. In Noord werden we regelmatig tijdens telrondes vanuit de lucht in de gaten gehouden door een opmerkzaam mannetje. Het steelse gedrag van het vrouwtje wees op een nest in de natste, ontoegankelijke delen. Er wordt tijdens onze inventarisaties bewust niet naar nesten gezocht (zwaluwen uitgezonderd). Op broedsucces wees het aandragen van prooi, maar de jonge vogel(s) hebben we niet te zien gekregen.

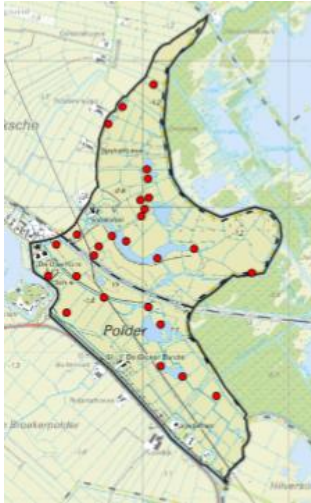
17. Waterral (10)

Tijdens de verkenningsronde op 3 maart zagen we diverse waterrallen over het ijs rennen. Toen het na de vorstperiode aanvankelijk erg stil bleef, vreesden we dat het wintertje zijn tol geëist had. Temeer daar we bij nachtrondes nauwelijks rallen hoorden. Maar in de periode dat de jongen uitkwamen, hoorden we juist overdag op tal van plaatsen alarmerende oudervogels. Uiteindelijk lagen de aantallen zelfs hoger dan bij beide voorgaande inventarisaties. Een tegenvaller was het ontbreken van het porseleinhoen. Ook de in 2005 (uitzonderlijk) aanwezige kleinst waterhoentjes lieten verstek gaan.

18. Waterhoen (3)

Deze soort heeft het in de regio Gooi, Eemland en Vechtstreek niet makkelijk. Met 3 paartjes zijn we dan ook zeker niet ontevreden, al hopen we op toename in de nabije toekomst. Daartoe biedt het terrein volop ruimte. Oude gegevens zijn helaas incompleet.

19. Meerkoet (27)

Luidruchtig, makkelijk in beeld te krijgen waar de vegetatie dit toestaat. Deze soort lijkt een goed seizoen te hebben gekend; er werden meerdere paren met 5 of meer jongen gezien. Het aantal paren was beduidend minder dan in 2005 (zie tabel onder F).

20. Kluut (1)

In Noord zou een broedpoging hebben plaatsgevonden. Aanwijzingen voor succes zijn er niet.

21. Kievit (6)

Bij alle bezoeken hingen kievitenvogels boven ons hoofd. Ook zwarte kraaien en kleine mantelmeeuwen werden agressief benaderd. Gezien het nadrukkelijk alarmeren hadden meerdere paren goed verborgen kuikens.

22. Kleine plevier (1)

Deze soort was gewoonlijk onopvallend aanwezig. Bij toeval ontdekten we dan een foeragerende, solitaire vogel. Maar uiteindelijk werd een paar met 3 vrijwel volgroeide, maar nog nauwelijks vliegvlugge jongen gezien in Noord. In 2005 waren er 3 paartjes, in 2014 nul.

23. Tureluur (3)

RODE LIJST: gevoelig

De herinrichting van ruim 10 jaar geleden beoogde een gebied, geschikt voor weidevogels en soorten van (half)nat moeras. Door de droogte van de zomer leek dat dit jaar dramatisch te verlopen. Toch kwamen er in Noord naar schatting 3 paartjes van de tureluur tot broeden, nadat de grotere foerageergroepen het gebied verlaten hadden. Van 2 paar hoorden we alarmeren naar jongen.

24. Holenduif (2)

Zie kaart. Weinig opvallend aanwezig.

25. Houtduif (4)

Broedt in grotere aantallen in de moerasbossen binnen de ringdijk. Hier voornamelijk bewoner van de tuinen.

26. Koekoek (6)

RODE LIJST: kwetsbaar

In Zuid consequent 2 roepende mannetjes; in Noord soms 4 tegelijk. Terwijl er ook een roepend mannetje te horen was in de omgeving van De Machine en er in de Hilversumse Bovenmeent 2 mannetjes huisden. Ook vrouwelijke koekoeken lieten zich gelden. Je zou verwachten dat er heel wat jongen in de loop van de zomer zouden worden gezien. Maar op waarneming.nl staat één enkele augustuswaarneming van een juveniel. Pleegouders met jongen werden niet gezien. Welke soorten als waardvogel benut worden, is dan ook niet te achterhalen. Er is keus genoeg! De presentie was beduidend hoger dan tijdens beide voorgaande onderzoeken (zie tabel onder F).

27. Kerkuil (2)

Een paar in een nestkast bracht minstens 2 jongen ter wereld. Opmerkelijk is dat het paar de kast leek te delen met een paar torenvalken. Iets wat wel vaker schijnt voor te komen. Het andere paar broedt in een schuur achter een woonboerderij. In 2014 was er sprake van 1 broedgeval aan de overkant van de provinciale weg.

28. Kleine bonte specht (1)

In de bomenrij langs de Meerkade (de ringdijk) werd deze soort gesignaleerd. Mogelijk is daar genesteld, maar het kan ook in het moerasbos buiten ons telgebied geweest zijn.

29. Grote bonte specht (1)

Mogelijk is er ook in het bos van het naburige fort gebroed, terwijl ook het kerngebied van het Naardermeer de nodige paartjes telt.

30. Boerenzwaluw (9)

RODE LIJST: gevoelig

We hebben geen compleet beeld van deze soort kunnen krijgen, doordat we niet alle woningen hebben kunnen bezoeken. Negen paar is het absolute minimum. Er was 1 nestplek onder een betonnen plaat die als brug over een sloot diende in de wandelroute in Zuid. De overige paren benutten schuren en stallen.

31. Huiszwaluw (18)

RODE LIJST: gevoelig

Bij meerdere huizen aan het Kreugerlaantje werd genesteld onder de dakrand. Hoewel in voorgaande jaren ook in Noord genesteld werd, konden we daar dit jaar geen nesten ontdekken (ook niet net buiten ons gebied).

32. Torenvalk (3)

RODE LIJST: kwetsbaar

Een extreem muizenarm voorjaar zorgde ervoor dat geen van de paren een broedsel grootbracht. Een af en toe uit de omgeving Ankeveen binnenkomende soortgenoot werd door het mannetje in Zuid fel aangevallen en uit zijn territorium verjaagd. Maar tot broeden kwam dit paar, dat de kast met kerkuilen moest delen, dit jaar dus niet. Evenmin een paar dat zich in Zuid ophield bij de hoogspanningsmasten en bunkers. Ook het paar in Noord kende geen succes, maar bleef wel trouw aanwezig.

33. Zwarte kraai (4)

Tot ongenoegen van bijvoorbeeld de Kieviten, maar ook van de torenvalken, waren de zwarte kraaien aanwezig met enkele paren. Jonge vogels bleven uit. Het paar dat op de hoogspanningsmast in de 'Bovenmeent' bij de Natuurpassage 2 jongen grootbracht, was regelmatig in Zuid aan het foerageren

34. Pimpelmees (7)

Voornamelijk afhankelijk van broedgelegenheid in de tuinen, maar ook wel in de bomenrij langs de ringdijk. Op zich meer een vogel van halfnat land (riet, vochtig struweel) dan de volgende soort. Maar blijkbaar bevinden zich in dat vochtige terrein te weinig broedholtes voor de pimpelmees.

35. Koolmees (14)

Net als de vorige soort voornamelijk afhankelijk van broedgelegenheid in de tuinen, maar ook wel in de bomenrij langs de ringdijk. Het lijkt erop dat de koolmees in het voetspoor van de (nestholtes leverende) grote bonte specht het moerasbos en de daaraan grenzende biotopen in toenemende mate verovert. Of er echt aanwijsbaar sprake is van toename, kunnen we helaas niet aan de hand van cijfers verifiëren, doordat voorgaande inventarisaties de koolmees niet hebben meegenomen.

36. Baardman (1)

Baardmannen zijn in de broedtijd niet eenvoudig vast te stellen. Een eenmalige waarneming in Zuid is onvoldoende voor het vaststellen van een broedpaar. Maar het suggereert wel dat er mogelijk meer paren present waren dan het ene territorium in Noord aangeeft. Ook daar is het niet ondenkbaar dat we vogels gemist hebben, of dat onze waarnemingen toch om meer dan één paar gingen.

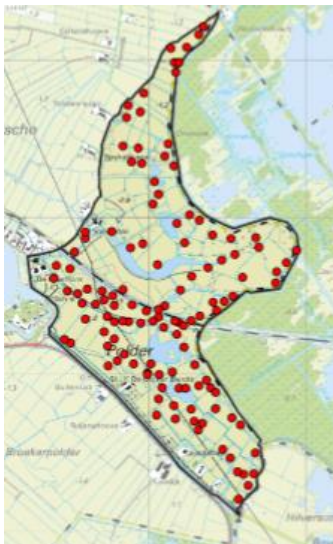
37. Fitis (10)

Struweel, vochtig milieu. Het landschap biedt deze soort voldoende gelegenheid. Vanuit het gebied achter de ringdijk zongen meer fitissen ons tegemoet, maar die hebben we niet kunnen meetellen.

38. Tjiftjaf (5)

Waar de fitis tevreden is met struikgewas, heeft de tjiftjaf wat hoger opgaand hout nodig om zich echt thuis te voelen. Dat zien we terug in de aantallen. Ook deze soort hoorden we volop uit de omliggende moerasbossen. Binnen ons terrein zijn voor de tjiftjaf de tuinen onmisbaar.

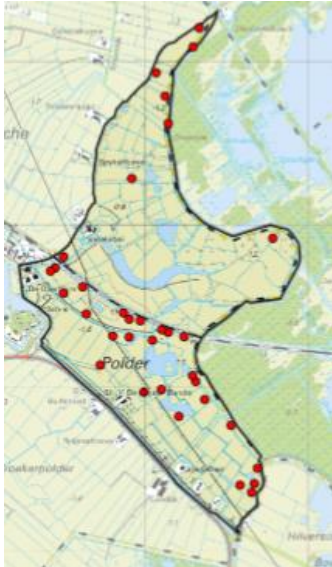
39. Rietzanger (124)

Een van de talrijkste soorten. Met het geleidelijk dichtgroeien van waterpartijen zou je verwachten dat deze soort is toegenomen, maar in 2005 werden er 137 en in 2014 werden er 141 geteld. In de Hilversumse Bovenmeent was de rietzanger de talrijkste soort.

40. Kleine karekiet (134)

In de Nieuwe Keverdijkse Polder (Oost) de talrijkste vogelsoort. Een beetje riet is al genoeg. Met dan hier en daar wat struikjes. Het landschappelijke verschil met de 'Bovenmeent' komt hier tot uiting. Daar broedt de 'kleine kar' niet in grote delen die beheerst worden door drogere ruigte en pitrus, waardoor er in vergelijking minder dan de helft van het aantal rietzangers broeden. Hier zijn de onderlinge verschillen veel minder groot, maar ze vallen uit in het voordeel van deze soort.

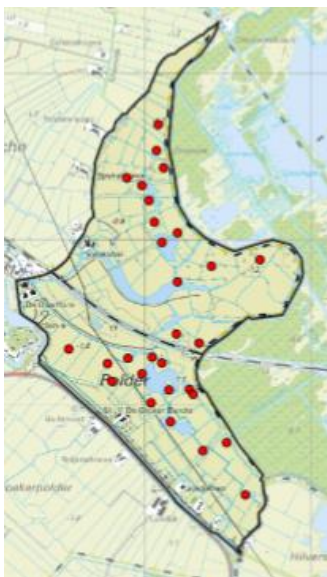
41. Bosrietzanger (36)

Een bijna ongelooflijk hoog aantal bosrietzangers weet de 'Keverdijkse Polder' te waarderen. De inventarisatie van 2014 heeft deze vogel volkomen gemist! Het is ondenkbaar dat de bosrietzanger toen ontbrak. In 2005 ging het om 17 paar: ongeveer de helft van wat we nu telden.

42. Sprinkhaanzanger (27)

Ook deze soort is verrassend talrijk aanwezig. Oudere gegevens noemen lagere aantallen: 18 in 2005 en 16 in 2014. Het is in ons onderzoek niet geheel ondenkbaar dat we in de ontoegankelijke, natte gedeeltes nog sprinkhaanzangers gemist hebben.

43. Snor: (29)

RODE LIJST: kwetsbaar

Nog net even iets talrijker dan de vorige soort. Als indicator voor het terreintype een belangrijke aanwezige. Met ongeveer 0,8 paar per hectare present. In 2005 telde men er 6 en in 2014 was dat al toegenomen tot 21 territoria. Blijkbaar ontwikkelt de vegetatie zich zozeer gunstig dat de snor nog kans ziet in aantal toe te nemen.

44. Zwartkop (6)

Waar moeras verandert in moerasbos zien we de zwartkop explosief toenemen. Dat lijkt hier geen rol te spelen. De zwartkop moet het voornamelijk hebben van de tuinen. De oudere verslagen hebben de zwartkop geen aandacht gegund.

45. Tuinfluiter (10)

Ook de tuinfluiter moet het hebben van 'jong' bos in combinatie met veel struiken. Daarvoor is het in de 'Keverdijkse Polder' te drassig. Tenzij bosvorming een kans krijgt, zit de tuinfluiter met het huidige aantal aan zijn plafond.

46. Spotvogel (7)

RODE LIJST: gevoelig

Deze vogelsoort lijkt na een aantal moeizame jaren voorzichtig toe te nemen rond het Naardermeer. Zo werd er in 2014 slechts 1 broedgeval gemeld, net buiten Noord. Het verslag over 2005 noemt deze soort niet. Voor zijn biotoop van halfhoge bomen en voldoende struikgewas is hij afhankelijk van de menselijke voorzieningen: tuinen met voldoende randbegroeiing.

47. Braamsluiper (1)

De braamsluiper heeft (ook landelijk) betere tijden gekend. Er zijn in de directe omgeving wel een beperkt aantal territoria, maar binnen ons 'domein' moeten we het stellen met 1 paar.

48. Grasmus (14)

Het open karakter met hier en daar een kleine boom, wat struiken en veel ruigte bieden de grasmus meer geschikte habitat dan aan de vorige drie soorten. De grasmus is een van de weinige soorten die profiteert van de spoordijk, met de bovenleidingen als zangpost.

49. Winterkoning (26)

Genoeg struikgewas in de natte delen en tuinen, knotwilgen langs de dijk en ruige vegetatie langs de sloten met onder andere braam: voor de winterkoning ideaal. Deze soort lijkt niet te hebben geleden onder het korte, felle wintertje van eind februari/begin maart.

50. Boomkruiper (3)

De kaart toont waar voor deze soort nestgelegenheden te creëren valt. Bij een van de woningen in Zuid werd een paar met net uitgevlogen jongen gezien. Dat paar had onder het dak gebroed. De beide andere zullen natuurlijke holtes benut hebben.

51. Spreeuw (6)

Dit aantal van 6 paren is een benadering. Doordat we niet alle bewoners hebben gesproken en niet alle woningen hebben kunnen bezoeken, zal het werkelijke aantal mogelijk hoger liggen. Van natuurlijke broedgelegenheden lijkt niet of nauwelijks gebruik gemaakt te worden.

52. Merel (18)

Ondanks de dreiging van een uitbraak van het usutu-virus was de merel goed vertegenwoordigd. Juist in verband met deze epidemie is het spijtig dat we geen historisch vergelijkingsmateriaal hebben. De meeste merels broeden nabij de huizen. Overigens hebben we ook van deze soort maar heel weinig jongen gezien: toch het gevolg van de ziekte? Of speelde de droogte hierin een rol?

53. Zanglijster (1)

Van deze soort zou je meer verwachten... Slechts 1 zanger meldde dat de zanglijster aanwezig was. Ook vanuit het hart van het Naardermeer hoorden we weinig zanglijsters.

54. Grauwe vliegenvanger (1)

RODE LIJST: gevoelig

In de directe omgeving (boerderij in 'Keverdijk West' en Fort Uitermeer) broeden meer paartjes. Deze grauwe vliegenvanger benutte broedgelegenheid bij een van de woningen. In de 'Bovenmeent' werd een kunstnest voor huiszwaluwen gebruikt.

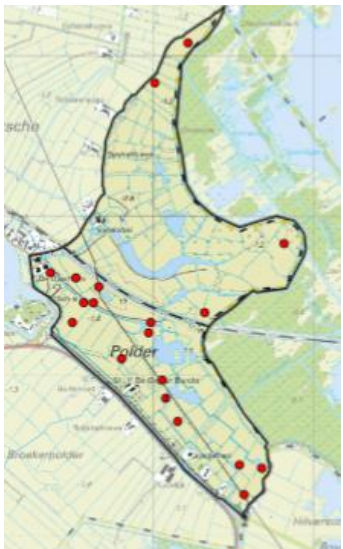
55. Roodborst (2)

Ondanks voldoende broedgelegenheid in de struikranden langs spoordijk, ringdijk en dergelijke en volop struikgewas bij de bunkers, bleven we steken op 1 territorium. Maar ook deze soort weet de moerasbossen van het kerngebied van het Naardermeer te waarderen.

56. Blauwborst (45)

Nog geen twintig jaar geleden was het waarnemen van een zingende blauwborst in de regio een verrassing. Landelijk gaat het deze soort voor de wind, mede door het op grote schaal ontwikkelen van 'natte natuur'. Dat zien we hier terug: van 12 paar in 2005, via 18 in 2014 naar een aantal dat die cijfers meer dan verdubbelt!

57. Roodborsttapuit (19)

In de vorige eeuw werd de roodborsttapuit omschreven als een soort van droge heidevelden en droge ruigtes, zoals spoordijken. Inmiddels zijn de aantallen in vochtige ruigte en riet in ons gebied minstens vergelijkbaar met die van de heidevelden. De toename sinds vorige tellingen is extreem: van 2 in 2005, via 7 in 2014 naar nu twintig!

58. Huisemus (31)

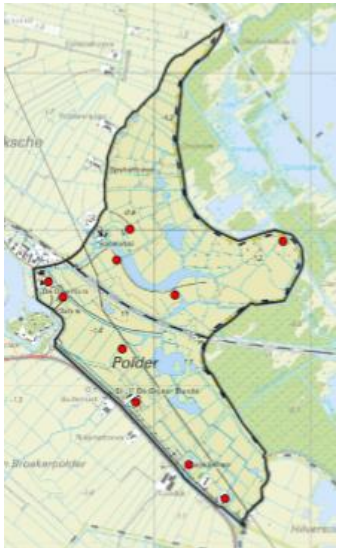
RODE LIJST: gevoelig

Beperkt tot de woonomgeving. Wat voor alle bewoners van de huizen en tuinen geldt, is ook op de huisemus van toepassing: we moesten het doen met een voorzichtige inschatting van de aantallen, doordat we niet alle gegevens van de diverse woningen konden verzamelen.

59. Heggenmus (3)

Ook de heggenmus beperkt zich hoofdzakelijk tot de woonomgeving van mensen. Daar vindt hij de tuinen die geschikt zijn om in te nestelen. Gezien de beschikbaarheid van zulke plekken, valt het aantal van 3 enigszins tegen.

60. Witte kwikstaart (10)

Ook deze vogel verbindt zijn aanwezigheid met menselijke activiteit. Foerageren op gazons en nabij vee. Broeden in bouwsels of onder bruggetjes.

De gele kwikstaart hebben we alleen als doortrekker mogen begroeten. Het valt te betwijfelen of in de directe omgeving er nog buiten de Eempolder gebreed wordt. Misschien nabij Tienhoven...

61. Graspieper (2)

RODE LIJST: gevoelig

Alleen in Noord bevonden zich voortdurend graspiepers. Baltsend, voer aandraged. Net als de vorige soort profiteren graspiepers van de aanwezigheid van vee.

62. Boompieper (2)

Deze soort leunt op het ouder worden van naburig moerasbos. Waar natte gebieden 'verbossen' zien we de boompieper verschijnen. In de directe omgeving van de Visserij wordt al jaren gebreed. Ditmaal dus ook net binnen Noord.

63. Vink (12)

Net als de vorige soort, de koolmees en grote bonte specht, heeft de vink geprofiteerd van de toename van hoger hout. Ook in de directe omgeving (tuinen langs de 'Keverdijk-westzijde', Visserij, Fort Uitermeer) broeden vinken.

64. Goudvink (2)

Boomgroepen nabij de bunkers en ringdijk leken de goudvink uit te nodigen tot zang. Of er daadwerkelijk gebreed is in de directe nabijheid daarvan, of toch wat verderop in het moerasbos, valt niet vast te stellen.

65. Groenling (5)

Deze soort wordt geplaagd door 'het geel', een ziekte die de aantallen behoorlijk heeft gedecimeerd. Dat er desondanks 1 paar meer aanwezig was dan vier jaar geleden, stemt tot tevredenheid

66. Kneu (1)

RODE LIJST: gevoelig

Was deze vogelsoort vroeger algemeen, zeker ook in agrarisch gebied rond het Naardermeer, nu moeten we al tot tevredenheid constateren dat de kneu in ieder geval present was in de broedtijd. We komen uit op 1 territorium. In 2014 ontbrak hij (in dat rapport wordt hij wel elders in het Naardermeer vermeld), terwijl de telling van 2005 de kneu in het geheel niet heeft meegenomen.

67. Putter (13)

Putters zijn bijzonder zwerflustig; ze zingen overal waar ze opduiken. Aan een paar boompjes of wat hoger struikgewas hebben ze genoeg. Tuinen, de kleine boomgaard, boomsingels langs de dijken: genoeg gelegenheid om te broeden. Of het aantal van 13 werkelijk het aantal putters weergeeft, is niet te zeggen. Het kan zijn dat een deel van de zangers elders broedde. Maar het is evengoed denkbaar dat we niet eens alle territoria hebben getraceerd...

68. Rietgors (75)

Zeer talrijk present. Overall waar iets meer riet staat dan een smal randje. Liefst in combinatie met struikjes of een flinke distel (kale jonker bijvoorbeeld) als zangpost. Maar ook in natte ruigte (pitrusveld bijvoorbeeld) was de rietgors present. We constateren dat de rietgors het hier goed heeft, al geeft het verschil met 2005 (90 paar!) wel te denken. In 2014 is de rietgors niet geteld.

In mei en juni werd vanuit het moerasbos van het Naardermeer zingende matkoppen, kool- en pimpelmezen, boomkruipers, gekraagde roodstaarten en gaaien gezien, die vanuit het bos beide terreinen bezochten. Andere incidentele waarnemingen staan vermeld onder passanten.

Concluderend: Met 67 (68 als we de soepeend meetellen) mogelijke tot zekere soorten broedvogels is de Nieuwe Keverdijkse Polder (Oost) een volwaardig deel van het Naardermeergebied.

Disclaimer: Zoals hier en daar aangegeven, is bij de weergegeven aantallen uitgegaan van de conclusies van de Sovon-BMP- methode. Deze is gebaseerd op momentopnamen in het veld, waarbij onder- en dubbeltellingen niet zijn uitgesloten. Toch menen we dat, behalve wanneer dit in de toelichting wordt vermeld, de aantallen een realistisch benadering vormen van het broedbestand van de diverse soorten. Voor beheersmaatregelen zijn ze zonder meer bruikbaar. Aanbevelingen volgen verderop in dit rapport.

BROEDRESULTATEN en predatie

Het is niet vreemd dat in een relatief groot gebied met veel uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving weinig valt vast te stellen over het broedsucces van de aanwezige vogels. Eigenlijk zijn alleen de jonge ganzen, eenden en meerkoeten met enige regelmaat te zien geweest. Verder incidenteel die van de kleine plevier, terwijl alarmerend gedrag van waterral, Kievit en tureluur wees op aanwezigheid van zeer kleine jongen. Van de kleine zangers als blauwborst en rietgors zagen we

de jonge vogels ook nog wel, maar van bijvoorbeeld de bosrietzanger zagen we er geen. Op waarneming.nl staat één melding van een jonge koekoek op 12 augustus in de 'Bovenmeent'. Behalve bij de ganzen was de waarneembaarheid vaak tijdelijk. Zo zagen we wel jonge bergeendjes in het donsstadium. Maar als half-volgroeide vogel hebben we ze niet teruggezien. Ook niet na afloop van het broedseizoen als volgroeide eenden. Dat laatste zagen we wel bij meerkoet, fuut, kuif- en wilde eend.

De gedachte dringt zich op dat er toch wel heel veel jonge vogels sneuvelen in dit door tal van predatoren bezochte natuurgebied. Vos, bruine rat en naast plaatselijk of in de directe omgeving broedende predatoren als bruine kiekendief, toren- en boomvalk, havik en kerkuil, was ook de slechtvalk veelvuldig jagend aanwezig. Zo zagen we de tomen jong spul van de kuifeend gestaag slinken: van bijvoorbeeld 8 naar uiteindelijk 4. Dergelijke verschijnselen waren ook waarneembaar bij meerkoet en fuut. Wonderlijk genoeg zagen we, in tegenstelling tot voorgaande jaren, geen jonge vogels van de knobbelzwaan! Van de kleine zangertjes en verborgen opererende soorten als waterral viel het al helemaal niet mee om een indruk te krijgen van het nestsucces. Groepjes roodborsttapuiten vertonen flinke zwerfneigingen, zodat de vraag ontstaat of families uit 'eigen' gebied afkomstig waren of van elders. Zoals al eerder aangegeven, lieten de torenvalken het erbij zitten: we zagen dan ook geen jonge vogels. Overigens ook niet van de boomvalk, die gezien aanwezigheid (vooral aan het begin van de zomer) toch wel ergens in de buurt gebroed kan hebben.

In meerderheid lijken vogels met hun jongen uit te wijken naar het centrale deel van het Naardermeer. Mogelijk ook naar de Ankeveense Plassen, beide met meer water en rust. Dat geldt voor een grote soort als de bruine kiekendief, evenzeer als voor kleintjes, zoals bijvoorbeeld de rietgors. Het blijft ook lastig om late zomerwaarnemingen van al vrijwel volgroeide juveniele vogels te interpreteren.

Grote zilverreiger in zilverglanzend water: locatie nabij de geplande passage onder het spoor

E. VERGELIJKING HILVERSUMSE BOVENMEENT – NIEUWE KEVERDIJKSE POLDER (OOST)

Zoals aangegeven in de inleiding werden parallel aan elkaar twee gebieden van de 'schil' rond het Naardermeer geïnventariseerd op broedvogels.

VERGELIJKING 'Keverdijk' met de 'Bovenmeent' 2018; AANTAL TERRITORIA

De onderstreepte soorten staan op de RODE LIJST.

SOORT	Keverdijk	Bovenmeent
Grote Canadese gans	-	1
Brandgans	-	7
Grauwe gans	70	46
Soepgans	1	-
Knobbelzwaan	2	6
Nijlgans	3	4
Bergeend	5	8
<u>Zomertaling</u>	1	3
<u>Slobeend</u>	2	6
Krakeend	10	18
Wilde eend	41	56
Soepeend	1	1
<u>Wintertaling</u>	1	1
Kuifeend	3	5
<u>Brilduiker</u>	-	1
Dodaars	1	-
Fuut	1	5
Geoorde fuut	-	1
<u>Woudaap</u>	1	-
<u>Roerdomp</u>	-	2
Bruine kiekendief	2	-
Waterral	10	7
<u>Porseleinhoen</u>	-	1
Waterhoen	3	3

SOORT	Keverdijk	Bovenmeent
Meerkoet	27	41
Kluut	1	4
Kievit	6	2
Kleine plevier	1	1
<u>Tureluur</u>	3	1
Holenduif	2	-
Houtduif	4	2
<u>Koekoek</u>	6	2
<u>Velduil</u>	-	1
Kerkuil	2	-
Kleine bonte specht	1	-
Grote bonte specht	1	1
<u>Torenavalk</u>	3	-
Zwarte kraai	4	3
Pimpelmees	7	3
Koolmees	14	3
Baardman	1	-
<u>Boerenwaluw</u>	9	26
<u>Huiswaluw</u>	18	13
Oeverwaluw	-	4
Fitis	10	10
Tjiftjaf	5	4
Rietzanger	124	87
Kleine karekiet	134	37
Bosrietzanger	36	10
<u>Spotvogel</u>	7	-
Sprinkhaanzanger	27	17
<u>Snor</u>	29	10
Zwartkop	6	5
Tuinfluit	10	8

SOORT	Keverdijk	Bovenmeent
Braamsluiper	1	-
Grasmus	14	6
Winterkoning	26	4
Boomkruiper	3	-
Spreeuw	6	1
Merel	18	7
Zanglijster	1	1
<u>Grote lijster</u>	-	1
<u>Grauwe vliegenvanger</u>	1	1
Roodborst	2	1
Blauwborst	45	16
Roodborsttapuit	19	13
<u>Huismus</u>	31	10
Heggenmus	3	-
Witte kwikstaart	10	5
Graspieper	2	4
Boompieper	2	-
Vink	12	2
Goudvink	2	-
Groenling	5	1
<u>Kneu</u>	1	1
Putter	13	9
Rietgors	75	38

Met 60 (61?) soorten is de 'Bovenmeent' iets minder gevarieerd in broedvogelsamenstelling dan de 'Keverdijkse Polder' (67 à 68 soorten). Het totale aantal getelde territoria bedraagt 605 in de 'Bovenmeent' tegenover 953 (bijna 56% meer) in de 'Keverdijkse Polder'. Daarbij moet worden opgemerkt dat de 'Bovenmeent' in oppervlakte ongeveer 25% kleiner is, maar in verhouding wel rijker aan open water. De verdere landschappelijke verschillen zijn hierboven al uiteengezet. Wanneer we kijken naar de RODE LIJST zien we dat het in de 'Bovenmeent' gaat om 16 soorten; in de 'Keverdijkse Polder' gaat het om 13 soorten.

Opvallende verschillen in vogelbevolking zijn de volgende:

Bij de eenden zien we in de 'Bovenmeent' een grotere soortenrijkdom en hogere aantallen bij de diverse soorten. Ook watervogels als fuut, knobbelzwaan en meerkoet zijn daar beter

vertegenwoordigd. Roofvogels (met inbegrip van de kerkuil) geven de voorkeur aan de 'Keverdijkse Polder', met uitzondering van de velduil. Qua steltlopers zijn de verschillen beperkt. Soorten die meer behoefte hebben aan bomen en struiken zijn in de 'Keverdijkse Polder' beter af (met name door de tuinen), terwijl ook de koekoek daar veel talrijker present was. De aan bebouwing gebonden soorten deden het daar ook beter door het hogere aantal woningen. In de toekomst zal dat alleen maar toenemen door het verdwijnen van de laatste boerderij in de 'Bovenmeent'. De soorten van riet en ruigte laten enkele opmerkelijke verschillen zien. Zo is in de Hilversumse Bovenmeent de onderlinge verhouding kleine karekiet-rietzanger-blauwborst ongeveer 2 : 5 : 1. Binnen de 'Keverdijk' is dat plm. 3 : 2,75 : 1. In de 'Bovenmeent' zijn de aantallen van snor en bosrietzanger gelijk; de sprinkhaanzanger is er ruim anderhalf maal zo talrijk. In de 'Keverdijkse Polder' is de bosrietzanger een derde talrijker dan de sprinkhaanzanger en de lichtelijk talrijkere snor. De bosrietzanger is van deze drie dus het meest algemeen in de 'Keverdijk', de sprinkhaanzanger in de Hilversumse Bovenmeent. De rietgors telt in de 'Bovenmeent' bijna de helft van het aantal rietzangers; in 'het Keverdijkse' ruim 57 procent van de kleine karekiet, die daar de talrijkste zanger van het riet is. De beide ruigtesoorten, blauwborst en roodborsttapuit zijn aanmerkelijk talrijker in de Nieuwe Keverdijkse Polder, waarbij opvalt dat in de 'Bovenmeent' de soorten vrijwel even groot in aantal zijn (16 tegen 13), terwijl in het andere gebied de aantallen duidelijk van elkaar verschillen (45 tegen 19; dus nog niet de helft aan roodborsttapuiten!).

Kort en goed gesteld, zijn beide gebieden vooral een eldorado voor de kleine zangertjes van het vochtige milieu. Watervogels zijn beter af in de Hilversumse 'schil'; roofvogels meer in het Weesper gedeelte. De soorten van meer houtige vegetatie en bebouwing profiteren van de tuinen en woningen, die we vooral langs de Kreugerlaan aan de rand van de 'Keverdijkse Polder' aantreffen. Gemiddeld genomen telt dat laatste gebied de meeste broedvogels per hectare (ongeveer 39 in de 'Bovenmeent' tegen 44,5/ha in de 'Keverdijkse Polder').

Topsoorten: een vergelijking van de meest talrijke soorten tussen de Hilversumse Bovenmeent en de 'Nieuwe Keverdijkse Polder':

SOORT	Bovenmeent (155 ha)	SOORT	'Keverdijk' (215 ha)
1 Rietzanger	87	1 Kleine karekiet	134
2 Wilde eend	56	2 Rietzanger	124
3 Grauwe gans	46	3 Rietgors	75
4 Meerkoet	41	4 Grauwe gans	70
5 Rietgors	38	5 Blauwborst	45
6 Kleine karekiet	37	6 Wilde eend	41
7 <u>Boerenwaluw</u>	26	7 Bosrietzanger	36
8 Krakeend	18	8 <u>Huisemus</u>	31
9 Sprinkhaanzanger	17	9 <u>Snor</u>	29
10 Blauwborst	16	10 Winterkoning	26

De onderstreepte soorten zijn soorten van de Rode Lijst.

We zien 6 soorten terug in beide lijsten. Wat wel aangeeft dat de landschappelijke overeenkomsten groot zijn. De 'Bovenmeent' is ongeveer een vierde deel kleiner. De aantallen verschillen echter over het algemeen minder of meer dan 25%. Alleen bij de rietzanger en wilde eend (en enkele soorten die niet in de 'top 10' voorkomen) zien we deze verhouding terug. Voor dergelijke soorten bieden beide terreinen evenveel geschikt biotoop. Andere soorten stellen andere eisen, waardoor de verhouding stevig 'uit de pas' raakt. Zo is de kleine karekiet in de 'Keverdijk' ruim 4 maal talrijker dan in de 'Bovenmeent'. Een belangrijke SNL-indicator als de snor is 3 maal talrijker in de 'Nieuwe Keverdijkse Polder' (29 tegen 10). Voor terreinbeheer zullen er dus bij ingrepen rekening gehouden moeten worden met de meest gevoelige soorten.

Begin van de ringdijk (Meerkade) met op de achtergrond de Zandhazenbrug over de A1.

F. VERGELIJKING MET OUDERE GEGEVENS

Voor de 'Keverdijk' beschikken we over onderzoeksgegevens uit 2005 (zie Dijkers, verder aangeduid als Movares) en 2014 (Heunks, verder: Waardenburg). Beide onderzoeken wijken in meerdere opzichten af van het onderhavige. Zo heeft het onderzoek uit 2005 voornamelijk als doel om te inventariseren welke soorten dienen te worden ontzien bij het aanleggen van een natuurpassage onder de spoordijk door in de 'Keverdijkse Polder'. Dat heeft tot gevolg dat de soorten van de tuinen, maar ook minder kwetsbare soorten als putter en rietgors, genegeerd zijn. Het rapport uit 2014 mist gegevens van bijvoorbeeld de kleine karekiet: deze soort werd alleen in het 'hart' van het Naardermeer geïnventariseerd, vanaf het water. Maar ook waterhoen en meerkoet zijn genegeerd. Zo zijn er meer hiaten: de bosrietzanger bijvoorbeeld! Wij kunnen ons niet indenken dat deze soort vier jaar geleden ontbrak! Ook is de methode van het vaststellen van broedparen bij eenden en ganzen anders, zoals al eerder vermeld. Toch komen we in de vergelijkende aantallen die wel beschikbaar en bruikbaar zijn een aantal opvallende veranderingen tegen. Daarop komen we hieronder terug.

Voor twee bijzondere soorten was 2005 een eenmalig (?) topjaar: 3 paar van het kleinst waterhoen. In de 'Bovenmeent' deden een aantal steltkluten dat jaar een mislukte broedpoging.

HUIDIGE EN HISTORISCHE AANTALLEN TERRITORIA IN DE 'KEVERDIJK'

Vermelding als (+) duidt op broeden binnen 50 m van het gebied (in de randzones van het centrale Naardermeer of bij een van de boerderijen).

SOORT	2018	2014 (WAARDENBURG)	2005 (MOVARES)
Grauwe gans	70	34	12
Soepgans	1	-	-
Knobbelzwaan	2	3	4
Nijlgans	3	1	1
Bergeend	5	2	2
Zomertaling	1	1	2
Slobeend	2	1	4
Krakeend	10	6	3
Wilde eend	41	?	90
Soepeend	1	?	?
Wintertaling	1	?	?
Kuifeend	3	1	6
Dodaars	1	?	1
Woudaap	1	-	-
Roerdomp	-	1	-
Havik	-	(1)	-
Bruine kiekendief	2	-	-
Buizerd	-	(1)	-
Fazant	-	-	1
Waterral	10	8	3
Kleinst waterhoen	-	-	3
Waterhoen	3	?	1
Meerkoet	27	?	36
Kluut	1	-	-

SOORT	2018	2014 (WAARDENBURG)	2005 (MOVARES)
Scholekster	-	-	1
Kleine plevier	1	-	3
Kievit	6	4	5
Grutto	-	-	1
Tureluur	3	2	5
Holenduif	2	-	1
Houtduif	4	?	?
Koekoek	6	(2)	2
Kerkuil	2	(1)	-
Kleine bonte specht	1	-	-
Grote bonte specht	1	-	-
Torenvalk	3	1	1
Boomvalk	-	-	1
Zwarte kraai	4	?	?
Pimpelmees	7	?	?
Koolmees	14	?	?
Matkop	(+)	(2)	-
Baardman	1	1	-
Boerenwaluw	9	3	?
Huiswaluw	18	20	?
Fitis	10	?	?
Tjiftjaf	5	?	?
Rietzanger	124	141	137
Kleine karekiet	134	"1"	110
Bosrietzanger	36	???	17
Spotvogel	7	(1)	-
Sprinkhaanzanger	27	16	18
Snor	29	21	6
Zwartkop	6	?	?
Tuinfluiter	10	?	?

SOORT	2018	2014 (WAARDENBURG)	2005 (MOVARES)
Braamsluiper	1	-	?
Grasmus	14	?	3
Winterkoning	26	?	?
Boomkruiper	3	?	?
Spreeuw	6	(1)	1
Merel	18	?	?
Zanglijster	1	?	?
Grauwe vliegenvanger	1	3	5
Roodborst	2	?	?
Blauwborst	45	18	12
Roodborsttapuit	19	7	2
Huisemus	31	?	?
Heggenmus	3	?	?
Witte kwikstaart	10	?	2
Graspieper	2	0	3
Boompieper	2	(1)	-
Vink	12	?	?
Goudvink	2	0	?
Groenling	5	4	?
Kneu	1	0	?
Putter	13	11	?
Rietgors	75	?	90

Conclusies

Ondanks de onvolledigheid van de oude gegevens, zien we enkele opmerkelijke veranderingen. Zo zijn grauwe gans, krak-, kuif- en bergeend duidelijk in aantal toegenomen, terwijl het bestand van de wilde eend meer dan gehalveerd is, wat ook geldt voor de knobbelzwaan. Mogelijk door toename van riet en ruigte is het aantal waterrallen gegroeid, terwijl de meerkoet ingeleverd heeft. De steltlopers tonen enkele soorten die zich redelijk lijken te kunnen handhaven. Maar grutto's komen alleen nog voor en na het broedseizoen foerageren en soms overnachten. De aantallen van de koekoek waren dit jaar uitzonderlijk. Het is jammer dat met een toegenomen aantal territoria de torenvalk een mislukt seizoen kende. De boomvalk, die af en toe te zien was, lijkt ergens in het centrale Naardermeer zijn domicilie te hebben gehad. Ook van die soort zagen we geen jongen...

De aantallen van de zangers van het riet waren al eerder erg hoog. Maar de sprinkhaanzanger heeft toch wel aanzienlijke winst geboekt! Terwijl ook de snor vanouds veel schaarser was. In 2014 was de toename al zichtbaar, en deze heeft doorgezet. Voor deze indicatorsoort voor het gebiedstype is dat een fraaie ontwikkeling, die bevestigt dat het natte, riet- en kruidenrijke karakter zijn vruchten afwerpt. Wat dat betreft hadden we de roerdomp graag teruggezien. In 2014 broedde deze nog in het natte rietland. De landelijke afname van de grauwe vliegenvanger komt ook hier goed in beeld, evenals de ook voor Nederland geldende toename van roodborsttapuit en blauwborst. Het is de vraag hoeveel groei de 'Keverdijkse Polder' deze beide soorten nog kan bieden.

G. AANBEVELINGEN

Met het vrijkomen van het agrarisch grasland ontstaat een potentieel gebied voor 'nieuwe natuur', gekenmerkt door vernatting. Raadzaam is om dit gebied aflopend af te graven, waardoor er ondiepe slikranden ontstaan, geschikt voor het foerageren van steltlopers (incl. weidesoorten; ook graspieper e.d.) en rallen. De kunst is om de vegetatie langs de randen kort genoeg te houden voor het broeden van de Kievit en kleine plevier, met ook geschikte delen waar de kruidenlaag hoog genoeg kan worden voor tureluur en misschien zelfs de grutto. In geval er wordt gekozen voor verhoging van het waterpeil, lijkt het een goede zaak om te zorgen voor enige gradiëntwerking met hier en daar een eilandje.

Voor het 'vogelgenot' van natuurgenieters zou er vóór het bekende bankje een herinrichting moeten plaatsvinden, die vrij zicht op de plas garandeert. Zoiets is ook bij het kijkscherp gewenst. In het zicht van deze beide observatiepunten zou het de moeite lonen om enkele zandige 'eilandjes' in de waterpartij te creëren. Niet alleen voor het genoeg van vogelaars, maar ook als potentiële broedplaats van kluut, kleine plevier, Kievit en mogelijk ook scholekster en eventuele visdieven c.q. kokmeeuwen.

Het vrijkomende hooiland en het tamelijk eentonige pitrusveld in zuidoostelijke richting zou gedeeltelijk moeten worden vernat door afgraving. Niet alles, want het herbergt aardig wat kleine zangers. Bovendien verwelkomt het geregeld kwartels op doortrek. En natuurlijk hopen we dat in een goed kwarteljaar er een broedgeval van deze soort volgt...

Voor de soorten van het boerenerf zou gedacht kunnen worden aan enkele voorzieningen aan en bij de bunkers die nu achter de boerderij liggen: nestkasten, struikranden. Bovendien kunnen er 'nestbakjes' onder de natuurpassage geplaatst worden voor boerenzwaluw en witte kwikstaart en mogelijk ook kunstnesten voor de huiszwaluw. Het is te hopen dat grauwe vliegenvanger en huismus vervangende nestgelegenheden weten te vinden bij de woningen aan het Kreugerlaantje.

Qua publieksvriendelijkheid lenen het Laarzenpad en de locatie van de huidige boomgaard van de boerin zich uitstekend voor een of meerdere informatiepanelen met aandacht voor vogel- en dierenleven, planten en (zeker als het terrein op de schop gaat!) informatie over de gedachte achter de herinrichting.

Wij wensen Natuurmonumenten veel creativiteit en succes bij het beheren van dit unieke stukje natuur!

Namens de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken,

Carel de Vink

September/oktober 2018

BRONVERMELDING

Dijk, A.J. van & Boele, A., Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek, uitg. SOVON, Nijmegen 2011

Dijkers, ing. C., Voorlopig Ontwerp Faunapassage Naardermeer, Concept, Movares adviseurs & ingenieurs, Utrecht 2011

Gebiedsplan Gooi en Vechtstreek, Provincie Noord-Holland, afd. WNLO, 2003,
<http://edepot.wur.nl/10484>

Heunks, C. et al, Broedvogels in het Naardermeer in 2014, Bureau Waardenburg bv, ecologie en landschap, Culemborg 2014

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Rode Lijst van Nederlandse Broedvogels (<http://minez.nederlandsesoorten.nl/content/rode-lijsten-soort-van-rode-lijst-vogels>)

Mondelinge aanvulling van omwonenden, medewerkers van Natuurmonumenten, J. v.d. Winden (ecoloog) en R. Schippers (Ringstation Gooimeerkust)

Vergeer, J.W. et al, Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels, uitg. SOVON, Nijmegen 2016

Vink, Carel de, Broedvogelinventarisatie Hilversumse Bovenmeent 2018, Vogelwerkgroep Het Gooi e.o., Rapport nr. 274

Waarneming.nl: <https://www.vwggooi.nl/>

Foto's van de samensteller van dit rapport.

Soortkaarten: Sovon BPM

SUPPLEMENT bij de rapporten 274 en 275 VWG Het Gooi e.o.

BOVENMEENT (155 ha) en KEVERDIJK (215 ha) in 2018

Soorten herleid naar territoria per 100 ha:

SOORT	Bovenmeent	Keverdijk
Grauwe gans	29,7	32,6
Wilde eend	36	19
Krakeend	11,6	4,7
Waterral	4,5	4,7
Meerkoet	26,5	12,6
Koekoek	1,3	2,8
Boerenwaluw	16,8	4
Huiswaluw	8,4	8,4
Fitis	6,5	4,7
Tjiftjaf	2,6	2,3
Rietzanger	40,6	57,5
Kleine karekiet	23,9	62,3
Bosrietzanger	6,5	16,7
Sprinkhaanzanger	11	12,6
Snor	6,5	13,5
Zwartkop	3,2	2,8
Tuinfluit	5,2	4,7
Grasmus	3,9	6,6
Winterkoning	12	2,6
Merel	4,5	8,4
Blauwborst	10,3	21
Roodborsttapuit	8,4	8,8
Huismus	6,5	14,4

SOORT	Bovenmeent	Keverdijk
Witte kwikstaart	3,2	3,2
Putter	5,8	6
Vink	1,2	5,6
Rietgors	24,5	34,9

De overige soorten waren in veel geringer aantal present, met veelal minder dan 1 aanwijsbaar territorium per 100 ha.